

Dobre Praktyki

– współpraca między Organizatorem i Dyrektorem pokazu, a Pilotem

1. Planowanie pokazu lotniczego – karta uczestnika

Na etapie planowania pokazu lotniczego, jeszcze przed złożeniem wniosku o wyrażenie zgody na organizację pokazu lub powiadomienia o zamiarze jego przeprowadzenia, dyrektor pokazu powinien otrzymać karty pilotów wraz z proponowanymi programami, które zamierzają wykonać piloci.

Zachęcamy do skorzystania z formularza przygotowanego przez Urząd Lotnictwa Cywilnego w języku polskim, jak i angielskim. Można go znaleźć na stronie www.ulc.gov.pl w zakładce:

Zarządzanie Bezpieczeństwem -> Pokazy Lotnicze -> Przepisy i materiały doradcze.

Propozycje pilotów powinny zostać omówione i zaakceptowane przez dyrektora pokazu lotniczego. Do złożenia wniosku o wyrażenie zgody lub powiadomienia o zamiarze przeprowadzenia pokazu ta wiedza jest niezbędna. Na tej podstawie organizator wraz z dyrektorem budują cały program pokazu lotniczego.

Na tym etapie warto jest sporządzić umowę pomiędzy organizatorem, a uczestnikiem. Pozwoli to jasno określić oczekiwania stron, a tym samym organizator pokazu będzie wiedział co powinien przygotować w ramach zabezpieczenia technicznego oraz higieniczno-sanitarnego.

Charytatywny udział w pokazie nie jest przeszkodą do podpisania umowy. W takich przypadkach można skorzystać z umowy barterowej tzw. usługa za usługę, czyli pilot poświęca swój czas i samolot w zamian za np. paliwo i nocleg podczas pokazu lotniczego.

2. 7 dni przed pokazem lotniczym- Booklet

Piloci powinni mieć czas i możliwość zapoznania się z infrastrukturą miejsca, na którym organizowany jest pokaz lotniczy, dlatego warto przekazać im mapki z dokładnie naniesionymi elementami pokazu. Dodatkowo taki zbiór informacji powinien zawierać dane kontaktowe do osób funkcyjnych zaangażowanych w organizację i przeprowadzenie pokazu oraz harmonogram pokazu wraz z godziną i miejscem odprawy.

Poniżej prezentujemy przykładową listę kontrolną pomocną przy tworzeniu Booklet'u.

Booklet			
Tak	Nie	Elementy	Uwagi
Dane kontaktowe			
		Dane dyrektora pokazu (telefon, e-mail, itp.)	
		Dane kierownika lotów (telefon, e-mail, itp.)	
		Dane kierownika programu pokazu (telefon, e-mail, itp.)	
		Dane kierownika skoków (telefon, e-mail, itp.)	
		Dane kierownika lotów (telefon, e-mail, itp.)	
		Dane innych osób funkcyjnych (opiekuna, obsługi naziemnej, itp.)	
Informacje ogólne			
		Godzina i miejsce odprawy załóg	
		Harmonogram pokazu lotniczego	
Mapy			
		Mapa rejonu z trasami dolotowymi i lotniskami zapasowymi	
		Mapa lotniska z ruchem nad lotniskowym	
		Mapa wydzielonej przestrzeni powietrznej z: • określeniem strefy oczekiwania; • wyznaczonym miejscem lądowań awaryjnych; • miejscem lądowań skoczków spadochronowych; • zaznaczonymi przeszkodami lotniczymi; • uwarunkowaniami terenu (płycizny, wzniesienia, itp.)	
		Dokładny plan strefy pokazów (współrzędne WGS 84)	
		Plan miejsca pokazu z naniesionymi elementami tzn.: • pas startowy; • drogi kołowania; • miejscem tankowania i uzupełniania płynów technicznych; • hangary; • miejsce ustawienia sprzętu lotniczego (wystawa statyczna); • miejsce parkowania statków powietrznych biorących udział w dynamicznej części pokazu lotniczego; • punkt wydawania przepustek; • miejsce odprawy załóg; • wejścia do strefy zastrzeżonej; • punkt medyczny; • punkt gastronomiczny; • strefa wypoczynku; • parking dla członków załogi (osób towarzyszących).	
		Mapa z rozmieszczeniem służb ratunkowych zabezpieczających pokaz lotniczy (pogotowie, policja, straż pożarna, łodzie ratunkowe).	

3. 48 h przed pokazem lotniczym

Dwa dni przed pokazem należy poinformować uczestników pokazu o wszystkich zmianach jakie zaszły w materiałach przesłanych w Booklet. W ten sposób piloci będą mieli możliwość na bieżąco zapoznać się z informacjami niezbędnymi do bezpiecznego przeprowadzenia pokazu lotniczego.

W tym czasie warto również przeprowadzić ćwiczenia dla służb zabezpieczających pokaz uwzględniając:

- sposoby otwierania kokpitu i ratowania pilota w zależności od statku powietrznego;
- rozmieszczenie materiałów wybuchowych, materiałów i wyrobów pirotechnicznych;
- zasady ruchu lotniskowego i bezpieczne poruszanie się po płycie lotniska (strefach operacyjnych);
- najlepsze metody i czas dotarcia do poszczególnych (np. skrajnych) obszarów pokazu lotniczego.

4. W dniu pokazu lotniczego

W dniu pokazu piloci i inni uczestnicy pokazów powinni otrzymać przepustki / identyfikatory pozwalające na poruszanie się między innymi w strefie operacyjnej lotniska. Ważne by sposób ich wykonania był trwały, łatwo nie ulegał zniszczeniu i umożliwiał korzystanie z nich przez cały czas trwania pokazu. Ponadto, ze względów bezpieczeństwa zaleca się aby, wszystkie osoby związane z obsługą pokazów, w tym piloci, mieli obowiązek noszenia kamizelek odblaskowych.

Z uwagi na fakt, że część statków powietrznych może dotrzeć na miejsce rano i odlatywać w godzinach wieczornych w dniu pokazu, kierownik lotów lub jego zastępca (jeśli został wyznaczony) powinien być obecny i pełnić swoje obowiązki od świtu do zmierzchu, jeśli wymaga tego sytuacja. Warto też zwrócić uwagę czy osoby te posiadają doświadczenie w kierowaniu ruchem małego lotnictwa. Nie jest to wymóg podyktowany literą prawa, a jedynie zalecenie. W przypadku pokazu, w którym uczestniczą zagraniczni piloci, kierownik lotów powinien się dobrze posługiwać frazeologią lotniczą w języku angielskim.

Organizator pokazu zobowiązany jest do odpowiedniego przygotowania miejsc postojowych, parkowania statków powietrznych, uwzględniając ich uwarunkowania techniczne. Strefa wyznaczona w tym celu powinna być również prawidłowo zabezpieczona pod kątem przeciwpożarowym tj. umożliwiać łatwy i szybki dostęp do gaśnic oraz bezproblemowe dotarcie straży pożarnej do tej strefy.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 14 kwietnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie lotów próbnych i akrobacyjnych oraz pokazów lotniczych w każdym dniu pokazu Dyrektor pokazu zobowiązany jest przeprowadzić odprawę przed pokazem lotniczym. Może ją przeprowadzić osobiście, za pośrednictwem osoby upoważnionej, na lotnisku startu statków powietrznych innym niż lotnisko, na którym odbywają się pokazy lotnicze lub z wykorzystaniem dostępnych środków łączności. W spotkaniu tym uczestniczą:

- kierownik programu pokazu lotniczego i kierownik lotów;

- dowódcy załóg statków powietrznych lub dowódcy zespołów albo osoby przez nich wyznaczone, pod warunkiem że są członkami zespołu;
- kierownik skoków oraz skoczek spadochronowy wyrzucający, jeżeli pokaz lotniczy obejmuje skoki spadochronowe;
- osoby zabezpieczające pokaz lotniczy wyznaczone przez dyrektora pokazu lotniczego.

Zaleca się by odprawa odbywała się w miejscu, mieszczącym wszystkich uczestników i pozwalającym na przekazanie informacji bez zakłóceń spowodowanych czynnikami zewnętrznymi np. hałasem.

Ponadto istotnym ze względów bezpieczeństwa jest by każdy uczestnik rozumiał o czym mówi dyrektor pokazu lub osoba przez niego wyznaczona. W związku z powyższym w przypadku, gdy w pokazie uczestniczą piloci / skoczkowie zagraniczni, zaleca się by podczas odprawy obecny był tłumacz.

Dyrektor pokazu lub osoby przez niego upoważnione podczas odprawy zobowiązane są do przekazania informacji zawartych w § 26 ust. 4 Rozporządzenie w sprawie lotów próbnych i akrobacyjnych oraz pokazów lotniczych. Co więcej zaleca się omówić kwestie mogące ułatwić aspekty logistyczne.

Poniżej przygotowaliśmy przykładową listę kontrolną zawierającą obowiązkowe oraz zalecane tematy do poruszenia podczas odprawy.

Odprawa		
Omówione	Temat	Uwagi
	Przedstawienie organizatora pokazu lotniczego, obejmujące jego imię i nazwisko lub nazwę oraz numery telefonów kontaktowych i numery faksów	
	Przedstawienie kierownika programu pokazu lotniczego kierownika lotów	
	Przedstawienie kierownika lotów	
	Przedstawienie kierownika skoków, jeżeli został wyznaczony	
	Przedstawienie innych osób funkcyjnych (kierownik ds. imprez masowej, osoby odpowiedzialnej za obsługę naziemną, itp.)	Zalecane
	Miejsce i czasu trwania pokazu lotniczego	
	Planowany program pokazu lotniczego	
	Strefa dla publiczności	
	Strefa przeznaczona do wypoczynku i regeneracji załóg	Zalecane
	Miejsca postoju statków powietrznych biorących udział w pokazie lotniczym lub wystawie statycznej sprzętu lotniczego;	
	Linie pokazu lotniczego	
	Strefy pokazu lotniczego	
	Przeszkody lotnicze zlokalizowane w strefie pokazu lotniczego	
	Strefy wyczekiwania	
	Warunki wykonywania lotów w czasie trwania pokazu lotniczego z szczególności ograniczenia dotyczące wysokości i prędkości lotu, dozwolonych manewrów, eksploatacji statków powietrznych i inne ograniczenia mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa wykonywania lotów podczas pokazu lotniczego	
	Częstotliwości radiowe, na których będzie prowadzona korespondencja radiowa, oraz kodów transpondera	
	Minimalne warunki atmosferyczne	
	Procedury ruchu lotniczego i lokalnych ograniczeń w ruchu lotniczym	
	Ograniczenia w wykonywaniu lotów podczas pokazu lotniczego wynikających ze względów ochrony środowiska, w szczególności ochrony przed hałasem;	
	Procedury udzielania pomocy w przypadku zaistnienia incydentu lub wypadku lotniczego	
	Procedury obsługi naziemnej, w tym parkowania i uzupełniania paliwa statków powietrznych	
	Miejsce tankowania i uzupełniania płynów technicznych	Zalecane
	Postępowanie w sytuacjach awaryjnych w locie, w tym z szczególności: – utrata łączności; – awaria napędu; – pożar; – nagłe pogorszenie pogody	
	Rozmieszczenie służb ratunkowych	Zalecane
	Aktualne warunki atmosferyczne i prognozy pogody na czas trwania pokazu lotniczego	
	Postępowanie na wypadek sytuacji kryzysowej w tym: – miejsce zbiórki, – osoba odpowiedzialna za kontakt.	Zalecane